

Prispevki za Monarhiju
zastavka 4 K za 3 jarna.
Pojedini broj 2 jara.

Abbonamento per la
Monarchia: Coram 4
per 3 mesi. Un singolo
numero 2 cent.

Abbonamento: für die
Monarchia vierjährlich
4 K. Einzelne Nummer
2 Heller.

OMNIBUS

Izlazi svaki dan osim nedjelje i svetke
u 11 ora prije podno.

Eine engl. gl. Ausgabe erscheint in dem-
stube a feste alle 11 ant.

Erscheint täglich außer an Sonn- und
Festtagen um 11 Uhr Vormittag.

Za uvrštenje oglasa u
"Monarhiju" plaće
se za svaki red 2 para
Najveća priloga 30 m.

Jedna Wori ina sklonice
Anzeigens kassio 2 h.
Einzelnummern 20 m.

Uprava i uredništvo Amministrazione e redazione — Administration und Redaktion: Tiskara LAGIMJA i dr., PULA — Via Giulio 11

VIESTI.

Mjestne.

Germanizacija na sudu.

U nas se ne posvećuje dovoljno pažnja germanizaciji, koja se polagano, ali postepeno i stalno provodja. Austrijska vlada provodja istu svuda gdje može u uredim, državnim poduzećima bilo direktnim podupiranjem Njemaca u svakom pogledu, bilo uvažavanjem njemačkoga i ondje gdje mu mjesta nema. Ta germanizacija je preotela toliko mah, da je jezik pučanstva bio hrvatski ili talijanski potiskivati sve to više na korist njemačkoga. Ne govorimo o naturnjem uredovanju, to je na žalost skoro izključivo njem. ako, već govorimo o vanjskom obilježju i obraćanju sa strankama.

Mi smo se često osvrnuli na table raznih ureda, te smo zahtijevali da se poda našem jeziku dužna pažnja, no do sada je naš glas ostao neslušan. Kad smo pri tablama opaziti čemo, da financijska oblast ima tablu samo sa njemačkim nadpisom, kao da smo u Frankfurtu. Slava pak policija kao da se stidi svog imena i obilježja, postavila je njeme grbove sa rimskim brojevima.

Nego ostavimo sve to, a za danas hoćemo da se osvrnemo na germanizaciju kod kotarskog suda. U novije doba opazila se kod tog ureda širenje germanizacije, kakvo nije do sada bilo. U sobi upravitelja kancelarije naći ćemo razne tabele, koje se odnose bilo na činovnike, bilo na zatvore, bilo na sudbene vještake, odštete za komisije i t. d. u samom njemačkom jeziku. Do sada su sudbeni spis dolazili strankama pod hrvatskom i talijanskom službenom kuvertom, od najnovijeg pak doba kuverte nose samo nadpis: »K. K. Bezirksgericht — Pola«. Slučaj pak koji se je ovih dana dogodio moramo da ozičujemo. Ovih smo naime dana vidili »Omniterna« koje su u njemačkom jeziku bile poslane jednom delegatu na Puljati, da ih popuni, a popratnic e, k. kotar. sedec bila je u talijanskom jeziku. To je previše, te se ne smije ponoviti.

Novećani zavodi i obćine prama Društvi sv. Ćirila i Metoda.

Između stalnih prihoda koji moraju biti temelj Družbina rada imali bi da obuhvaćaju određeno mjesto podpore obćine i do prinosi novćanih zavoda. U obraćunu za lanijsku godinu »Südmärke« nalazimo preko 40.000 od doprinosa takvih korporacija. Druga društva erpe velikih svota od godišnjeg podpora raznih ustanova, dok naša Družba može, da se izkaže samo malenim podporom. U broju od sriede upozorismo baš na slučaj Zagreba. Kada pak pomislimo da ima u Hrvatskoj 553 obćine, u Dalmaciji 74 hrvatske, a u Istri 23 hrvatskih, te da bi svaka mogla da doprineše jednu podporu mogli bismo istom tada viditi da bi takav prihod bio prava blagodat za naše školstvo u Istri. Nego i u tome se u nas griješil. Mjesto da se molbe, koje se na obćine pošalju, ujedno tiskuju u novinam i takve molbe preporučuje uplivnim faktorim, te se molbe nitel registriraju. Tako da se u obće ne znaše što i kako se radi, a ipak javnost treba zainteresirati i zagrjati je za stvar pribićujući joj sve što ju može zainimati. U izkazu kojim Družba mjesečno pri-

obćuje mi ne nalazimo puno i puno naših rodoljubnih obćina, te nam je skoro nevjerovatno, da se takve ne ođavaju. Prava je sramota, da obćito i jedna obćina, koja nebi davala svake godine pa i malu podporu za Družbu. Bila bi dužnost našeg novinstva da češće na tu stvar podsjeti obćine, a viećnika i obćinskih zastupnika, da podupru družbeno molbu.

Drugi prihod koji bi isto tako morao biti prihlaćen bili bi doprinosi novćanih zavoda i zadruga. Dan danas mi brojimo preko 120 novćanih zavoda, a više od 600 zadruga. Ipak koliko se takvih zavoda sjeti družbe. Sada obdržavaju razni zavodi svoje godišnje skupštine, te pojedini doznajući ravnateljstvom na raspolaganje stanovitu svotu u narodne i dobrotvorne svrhe. Radi toga preporučamo svim novćanim zavodima i zadrugama, da se u svojim zaključnim računima sjele Družbi.

Žalostni roditelji.

Imali smo prigodu, da prisustvujemo jednoj sudbenoj raspravi, u kojoj je ulazila naša pućanka sa Monvidala, koja je naravno sa sudćem govorila našim hrvatskim jezikom. S njom je bilo i dvoje njem. djece od 8—9 godina. Kad je sudac upravo i na djeću pitanje našim jezikom, prekinula ga je mati rekavši mu: »Gospodin sudac, dica gredu va tudeške škole i lakše govorišu po talijansku«.

To nije osamljen slučaj već je jedan veliki porok u našem narodu, koji pokazuje na slabu svijest roditelja. Takovi bi pak roditelji zaslužili da ih rođena djeca kamenuju.

Hrvatsko kazalište.

Jučerašnja predstava »Debore« bila je pravi užitak. Igranje je svih bez razlike bilo takvo, da nam se činilo, e pred sobom nemamo dilantne već prave glumce. Gospodja Prugevćice je ulogu Debore upravo umjetnički izvela. U raznim momentima bila je velika. Gospodin Babić, odigrao je Josipova otea veoma liepo. Ne manje ulogu silepog Abrama. I gosp. Veselinović kao Josip je bio na ovom mjestu. Kostiođer kao učitelj nam se je svidio. Tkalec je svećenika kao obićno dobro interpretirao. Gospodja Babić bila je dobra Anka. Ostale uloge premda maleze isto su bile od dotičnih diletanata liepo odigrane. U obće utisak celokupne predstave je najbolji, te se vidi očiti napredak kod naših diletanata. Žalostno je samo, da nije kazališna dvorana svaki put dubkom puna. Moramo pak to osobito iztaknuti radi našeg srednjeg stališa, jer dok radiništvo polazi predstave redovito, dotle je prava sramota, da naša inteligencija ili bolje buržoazija ne smatra vrijednim, da podupre tako rodoljubni podvat. Ima na žalost puno i puno naših ljudi koji još oisu nikada bili na predstavi, a ovo je bila već dvadeset i pet. Sramotno.

Poziv diletanata.

P. n. g. članovi »Dramatskog odsjeka«, umoljavaju se da svi dođu večeras na pokus »Primadonna« i to u 7 sati.

Uprava.

Poziv. Pozivaju se odbornici plesne škole skola, da dođu večeras na 8½ sati u društvene prostorije.

Skupština »Citaoice«.

U subotu na večer bila je godišnja skupština »Citaoice« na kojoj se je posle izvješća uprave o radu kroz prošlu godinu, koji je bio odabranjem primljen na znanje izabran novi odbor, i to: Dr. M. Lagioja, predsjednik, a Dekar, Jelošić, Dr. Mangiello i Dr. Milid odbornici. Zamjenicim Legiša i Tursić. Revizorim Bozija i Favetti.

Godišnja skupština družbine podružnice.

Upozorujemo sve naše ljude već danas da će družbina podružnica obdržavati svoju godišnju skupštinu na cvietno nedjelju dne 4. travnja ove godine. Želimo da se do tada upiše što više naših ljudi kao članova. Mogu se upisati kod blagajnika g. Stihovića ili kod drugog kojeg odbornika.

Porezne knjižice.

Upozoruju se svi oni koji su predali porezne knjižice ili druge koje isprave radi reklamacija izbornih listina, da mogu iste dignuti u »Narodnom Domu« na prvom katu.

DOPISI.

Kratica, 23. marja 1909.

Tužimo se da na sud nas prilike nepovoljne; da, baš nepovoljne su, a tko je tome kriv? — odgovorimo si mi sami! — Dakako, da bi e nama došao, da se nastani Turčin, mi bismo ga radošću primili i nastojali bismo na svaki način, da ga pomognemo. U svakom slučaju pravni smo da tuđinca uzveličamo, koji za svoju korist radi, a koji nas uz to na svaki način ruži i grdi, doćim mi jedan drugoga ne trpimo, niti smo kadri na bući koji način, da sami tražimo pomoći. Druga mjesta imadu svoje čitaoice, konsumna društva i raznih zadruga, a mi ništa; mi imamo također ljudi, koji bi znali štošto stvoriti za našu obću korist, nu ili se oni zato nebrinu ili pak nemaju onih koji bi ih imali podupirati.

Govorilo se je pred više vremena, da bi se ovdje ustrojilo konsumno društvo, da bi seoska blagajna, pa na koncu sve tiho. — Sad smo eto već pet mjeseca bez domaćeg mlina, koji bijaše našem selu i okolici od velike koristi. Govori se već duže vremena o društvu za dobavu novog mlina, ali ni u tom važnom poslu nemogu ni neće naši ljudi, da se slože. Nepouzdanani smo, bojimo se jedan drugoga, te će biti prava sramota, a za svih nas od velike štete, kad pustimo, da i taj komad domaćeg kruha proždere tuđinac, koji si je već napeo i zato plete, pa mi onda podlegnimo njegovim batinam i štujemo kad nas bude nazivao »sciavi, nati in bosco«.

Imali smo našeg čovjeka radina i marljiva, koji je dosta žrtvovao za nas, pa je napokom morao oduštati od svega bilo milom bilo silom, te tražiti kruh u tuđem mjestu, jer mu od svojih nije bilo pomoći, doćim, kako rekoh, makar najlućšem neprijatelju pruža se pomoć i rado ga se prima. — U svakom slučaju morali bismo biti svoji u avome, ljubiti se među sobom i biti izkreni, pa zajedničkim radom i nastojanjem postigli bismo i mi štošod na obću korist i riješili bismo se tako sa svim tuđeg jarma.

Imamo pol ure daleko liepo našu luku, koja ako i nije uređena doprinase ipak nešto koristi. Svake godine na 15. augusta doplovi smo parobrod za prevoz na Rieku pobožnih, na hodočabše B. D. od Trenta, a molili smo više puta parobrodarska društvo, da bi nas bući koji put kroz sedmicu spojila sa Riekom svojim parobrodi koji kvarnerom plove, da bi se i tako štošod pomoglo razviku trgovine; ali sve uzalud.

Sad se eto već više vremena govori o pruzi automobila koji će putovati izmed Pule i Opatine; nu i ovi će kroz Vedejan, koji je dosta spojen cietom Istrom sa željeznicom. Zar se nebi mogla provesti ova pruga iz Pole kroz Loberiku, Marčanu, Krnicu na Barban i Rašu? Kad bi se na ovaj način to promjenilo, ipak mogli bismo doživjeti kakve koristi. Imademo važnih kamenoloma, japnenica, domaći ribnjak itd. te bi svemu tomu brze svezve mogle biti korisne. Baš na ovo posljednje upozorujemo naše narodne zastupnike nek bi se oni zauzeli za dotičnu promjenu kod kompetentnih faktora.

U ostalom preporuča se sloga i nastojanje svih knjićara, ako želimo postići što nam može biti na korist i čast, jer inače biti ćemo ruho i pogrdla drugih izobraženih naroda.

Krničar.

Razne.

Bojazan javlatelj za svoje uložke.

Kako već javismo ubuzelo je neki svet neki strah za svoje uložke, te iste dižu ili odzakuju kod novćanih zavoda. Mi smo nekidan upozorili sve prijatelje naroda, da upute narod o pravom stanju stvari. Dizanjem uložaka ima štetu samo ulagatelj. Bojazan da će mu u slučaju rata uložci propasti ili dapače, da će ih država zaplijeniti su smiećati. Uložke može da digne samo onaj, koji se pribiže sa uložnom knjićicom zato da država može dignuti iste morala bi prvo, da dobije uložne knjićice. Da pak iste ona ne može dobiti, to mislimo da ne treba »pomenuti«.

U nekim je zemljama niži svijest upravo bio upropaćen, te je pri tome prodavao u bezicne i vrijednostne papire. Agenti su pri tome napravili sjaan posao, a siromašni ljudi samo izgubili. Kod nekih štedionica je bila prava navala, te je radi toga Austro-Ugarska banka, zavod koji posjeduje samog zlata i srebra 1600 milijona, odlučila doći u susret svim štedioniciam, koje bi došle u nepriliku usled dizanja uložaka. Poslie ove akcije i govora ministra financija Bilinskoga nadati se je, da će se i nepoučeni svijet umiriti. U toliko upozoravamo sve prijatelje naroda, da ga upute u pravo stanje stvari, da ne bude od toga imao on sam štete.

»Matica Hrvatska«.

U prošli četvrtak je u Zagrebu bila glavna skupština ove naše kulturne institucije, kojoj su prisustvovali i izaslanici »Matice Slovenske« prof. Iletić i Podkraječki. Skupština je izabrala novog odbora predsjednikom prof. Kučerom. U odboru su izabrani profesori K. Pavletić, O. Bošnjak, dr. S. Bosanac, R. Pinter, dr. B. Drechsler; knjićevnici Treščec i J. Lesakovic, te trgovac V. Tomić. Na predlog Kresida izabrani su dr. Arnold i prof. Klaić počastnim članovima.

PARTE ITALIANA.

NOTIZIE.

La stagione d'opera.

Sabato sera ebbe fine la breve, ma felice stagione d'opera. Il teatro, che nelle sere precedenti, specialmente alle sere d'onore della primadonna signorina Bruschini e del tenore signor Perico gremiva di pubblico, era anche sabato ben frequentato. Il pubblico applaudì caldamente il valente maestro concertatore avv. Gialdino Gialdini, che aveva la serata d'onore. Il maestro, che ci fece udire la sua composizione «La preghiera della sera», la di cui esecuzione fu festosamente accolta, s'ebbe in dono un bellissimo regalo e fu replicatamente chiamato alla ribalta. Anche il finale del primo atto delle «Nozze Istriane», bene interpretato dal Perico, dalla Bruschini e dal D'Inaggio, fu ad insistente richiesta del pubblico, bissato. Applaudita l'esecuzione dell'«Otello», dopo la quale tutti gli artisti furono fatti segno d'insistenti battimani.

Mila Theren.

Iersera fu eseguita al Politeama Giuseppini l'operetta «Walzertraum» dalla compagnia di Mila Theren. Essa fu brillante nella parte di direttrice d'orchestra. La compagnia rimane qui breve tempo.

Una disgrazia ferroviaria in Croazia.

Giovedì avvenne nella stazione di Josipdol sulla linea ferroviaria Karlovac-Komorske Moravice una grande disgrazia ferroviaria. Ventidue vagoni sono deragliati. Due passeggeri rimasero morti. Vi sono inoltre cinque gravemente feriti e più leggermente. Il treno era un treno misto.

Un buon rimedio domestico. Tra i rimedi domestici che solgono usarsi per frizioni lenitive e revulsive in casi d'infreddamento ecc. va citato in primo luogo il *Liniment Capsici comp.* coll'«Ancora» (surrogato il *Pain-Expeller-Ancora*) che viene preparato nel laboratorio della farmacia Dott. Richter in Praga. Il prezzo ne è modesto: cent. 30, Cor. 140 e 2.— la bottiglia; ogni bottiglia è posta in una elegante scatola riconoscibile alla ben nota «Ancora».

Vlastnik i izdavač: Tiskara LAGINJA i DR.
Odgovorni uređnik: Jerko Matulija.

ZAHVALA.

Podpisana duboko dirnuta zahvaljuje svim onim osobama, koje se prigodom smrti njezinog ljubljenog supruga

Vicka Mozetića

htjeli da na razne načine počaste njegovu opomenu.

PULA, 29. ožujka 1909.

Francija udova Mozetić.

Mali oglasnik.

Piccolo notiziario.

PRODAJU se škrinje (kašuni) u tiskari Laginja i dr., ul. Giulia br. 1.

VENDESI cassoni nella tipografia Laginja e comp., via Giulia 1.

TRAŽIM sobu i kuhinju za obitelj bez djece. Ponude na upravu «Omniusa».

CERCO stanza con cucina per famiglia senza prole. Offerte all'amministrazione dell'«Omniusa».

Trgovcima i raznim gospodarskim društvima na znanje: U našoj «Narodnoj Tiskari Laginja i drug.» mogu se dobiti razne trgovačke i zapisničke knjige uz jeftinu cijenu.

Pačkim školama i konsumnim društvima preporuča se osobito naša «Narodna Papirnica» za nabavu raznih školskih teka i risanka kao i pločice i ine školske potreboće, te sve knjige i tiskaniine potrebne za konsumna društva. Preprodavacima znatan popust.

BUDILICA

19 cm visoka, sa do-
brim i svakom polo-
žaju idealno stojom,
3 godišnja jamčena
(amortum K 2.80, 3
komada K 7.00); sa
noću svjetlašćom ka-
zajem K 3.30, 3 ko-
mada K 9.—
Termička silindrična ure-
đaja, zlatne i sre-
brne.

O. HEGERA sin
Vinkovci, A. L. Bratstvo
Veliki Hrvatski cini-
nik na razdru Franko
i sudara.

JEFTINO I BRZO.

CEDULJICE

sv. ispovjedi i pričest

izrađuje

NARODNA TISKARA

LAGINJA i dr. — PULA

Via Giulia, 1.

JEFTINO I BRZO.

Astro-Hrvatsko parobrodarsko društvo
na dionice u Puntu.

Plovitbeni red

vrjed od 1. veljače 1909. do opoziva.

Pruga: Rijeka-Punat.

Svaki dan osim nedjelje	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki dan osim nedjelje
prje podne				po podne
5.45	odl.	VPUNAT	dol.	4.35
6.—	dol.	Krk	odl.	4.20
6.10	odl.	„	dol.	4.10
6.55	dol.	Glavotok	odl.	3.35
7.—	dol.	„	dol.	3.20
7.30	dol.	Malinska	dol.	2.50
7.40	odl.	„	dol.	2.40
8.25	dol.	Omišalj	odl.	1.55
8.30	dol.	„	dol.	1.45
9.30	dol.	RIJEKA	odl.	12.45

Pruga: Baška-Punat.

Otorak, Četvrt, Subota	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Ponedjeljak, Petak
prje podne				po podne
4.30	odl.	Vilakša	dol.	6.—
5.30	dol.	Punat	dol.	4.50

Uvjetno pristajanje u Staroj Bašci.

Hrvatskoj se pridržuje pravo — prema okolnostima — promjene plovitbenog reda.
Agencija na Rijeci kod I. Pakuljica, Via Andrićev 25
PUNAT, dne 15. siječnja 1909.

RAVNATELJSTVO

Upozoruju se Hrvati na Rijeci, da se „OMNIBUS“ prodaje samo kod g. Vjenceslava Lenca, trgovca, u ulici o o o del Fosso. o o o

PEČATE

iz GUME izrađuje

tiskara

Laginja i dr.

Via Giulia 1. - Pula - Via Giulia 1.

Liniment Capsici comp.
surrogato il
Pain-Expeller Ancora.

All'uso dell'ospedale di guerra fascista, Istituto Nazionale di cura, che è presente in tutte le farmacie, si vende per sempre assicurando alla salute „Ancora“
Farmacia Dott. Richter,
Praga. 1909.

Reputate proizvode
u skladu s
Uredbe sv. Cir. i Bel.

Gostiona „Narodni Dom“

Večeras i svaku večer koncertira u
„NARODNOM DOMU“

Bosanska Narodna Glazba

Početak u 7½ sati na večer.

Ulaz prost.

SVOJ K SVOMU!

Veliko skladište gotovih odijela i rubenine

Zadnja moda! za gospodu i dječake Najnoviji kroj!
u PULI ulica Giosuè Carducci br. 55.

Podpuna gotova odijela za svaku dobu godine, kabana, paletots, rublja, ovratnika, ogrlica itd.

Primaju se naručbe za odijela po mjeri.

Roba iz najboljih tvornica sukna.

Ciene vrlo umjerene.

Preporuča se Slavenima
slavenska tvrdka TRANFIĆ.

SVOJ K SVOMU!

Skladište vina V. Karabaić

PULA, Via Flavia br. 19.

OBJAVA!

Čast mi je objaviti cijenjenom občinstvu grada Pule, da sam preuzeo na svoj vlastiti račun, vodstvo skladišta vina A. MOTIKA, Via Flavia br. 19.

Odličnim štovanjem

V. Karabaić.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadruških članova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4%.

Vrača na štednju uložene iznose do 1000 K bez predhodnog odkaza, a iznose od 1000 K ako se nije kod uložanja anglikano ustanovio veći ili manji rok za odkaz, uz odkaz od 3 dana.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i sudžnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati prije podne i 3—6 sati poslije podne; u nedjelju i blagdanu zatvoreno.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u viali Omerica vlastita kuća (Narodni Dom) prvi pod domom, gdje dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Jeder Art Buchbinderarbeiten werden in der Buchbinderei

LAGINJA & Cie., Via Giulia 1

übernommen und billig geliefert.